

Soloterrorister i digitale miljøer

Skrevet av **Cathrine Thorleifsson**
og **Joey Düker**, eksterne RAN-eksperter

Radicalisation Awareness Network

RAN
Practitioners

Soloterrorister i digitale miljøer

ANSVARFRASKRIVELSE

Dette dokumentet er utarbeidet for Europakommisjonen, men det reflekterer kun synspunktene til forfatterne, og Europakommisjonen er ikke ansvarlig for eventuelle konsekvenser som oppstår som følge av gjenbruk av denne publikasjonen. Mer informasjon om EU er tilgjengelig på internett (<http://www.europa.eu>).

Luxembourg: Den europeiske unions publikasjonskontor, 2021

© Den europeiske union, 2021

Europakommisjonens retningslinjer for gjenbruk gjennomføres i henhold til kommisjonsbeslutning 2011/833/EU av 12. desember 2011 om gjenbruk av Kommisjonens dokumenter (EUT L 330 av 14.12.2011, s. 39). Med mindre annet er angitt, er gjenbruk av dette dokumentet tillatt etter Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-lisens (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Det betyr at gjenbruk er tillatt, med passende kildeangivelse og angivelse av eventuelle endringer.

Ved enhver bruk eller gjengivelse av bilder eller annet materiale som ikke eies av EU, må det innhentes tillatelse direkte fra rettighetshaverne.

Introduksjon

9. mars 2019 drepte en 28 år gammel australsk tilhenger av hvitt overherredømme 51 personer under fredagsbønnen i Al Noor-moskéen og Linwood Islamic Centre i Christchurch. Dette var den dødeligste masseskytingen i New Zealands historie, og den ble utført av en «soloterrorist». I månedene etter angrepet lot fire andre unge menn seg inspirere av Christchurch-skytingen og utførte dødelige angrep i USA (Poway i California, 27. april, og i El Paso i California, 3. august), Norge (Bærum, 18. august) og Tyskland (Halle, 9. oktober). Slike angrep fortsetter å inspirere fremtidige soloterrorister, som en 16-åring arrestert i Singapore i 2021, som angivelig planla terrorangrep inspirert av massakren i Christchurch i 2019.

Det har vært mange høyreekstremistiske soloterrorister opp gjennom årene. Denne artikkelen vil ta for seg fem tilfeller av soloterrorister og innleggsaktiviteten deres på nett før angrepene for å belyse soloterroristers adferd i digitale miljøer og i hvilken grad de angivelig opptrådte alene. Disse enkeltpersonene var alle en del av digitale miljøer for tilhengere av hvitt overherredømme, som potensielt legger til rette for soloterrorisme. Denne artikkelen har som mål å danne en oversikt over digitale miljøer, og drar nytte av innsikt fra kvalitativ forskning og overvåking av høyreekstremistiske subkulturer på nett, som avslører et skifte mot en virkelighet der strukturer og subkulturelle miljøer på nett kan bli like viktige for å inspirere til vold som tilknytninger til grupper i den fysiske verden.¹ For å få en forståelse av denne fremvoksende trenden, er det viktig å kjenne igjen nettsamfunnene som voldelige høyreekstremister bruker for å skape en tilhørighet, spre dehumaniserende propaganda og fremme voldshandlinger.

1. Bakgrunn

1.1 Høyreekstremisme og soloterrorisme

Siden 1970-tallet har høyreekstremister vært forkjempere for å bruke soloterrorister til å fremme målene til tilhengere av de hvites overherredømme. Den dystopiske romanen *The Turner Diaries*, skrevet av den amerikanske hvite nasjonalisten William L. Pierce, har inspirert en rekke høyreekstremistiske terrorangrep, inkludert bombingene i Oklahoma City i 1995.² På 1980-tallet publiserte den amerikanske nynazisten James Mason en serie nyhetsbrev med tittelen *Siege*, som fremmer soloterrorisme utført av «ensomme ulver».^{3, 4} I 1992 gjenutgav den amerikanske hvite nasjonalisten Louis Beam et tidligere essay hvor han populariserte konseptet «lederløs motstand», som går bort fra organisatoriske strukturer til fordel for små celler som jobber selvstendig for å utføre voldshandlinger. Ideen var at soloterrorister eller celler er vanskeligere å identifisere og avverge enn offisielle grupper.⁵ Rundt samme tid fremmet den amerikanske tilhengeren av hvitt overherredømme, Tom Metzger, begrepet «ensom ulv», som også argumenterte mot organisatoriske strukturer til fordel for uavhengige angrep.⁶ Så selv om soloterrorister velger å utføre terrorangrep på egen hånd av nødvendighet (fordi de kanskje mangler de sosiale ferdighetene som trengs for å bli med i offisielle grupper),⁷ er konseptet soloterrorisme utbredt blant høyreekstreme miljøer.

Ideologien, som inspirerte de fem soloterroristene som utførte angrep i 2019, kan defineres som:

Et bredt spekter av ideologier som i hovedsak ser på vold som et berettiget verktøy for å bekjempe en politisk og etnisk «fiende» (inkludert personer med en annen kultur, religion, nasjonalitet eller seksuell legning), som oppfattes som en trussel mot egen rase eller nasjon. Begge sider er involvert i en aktiv krigstilstand over fremtidig eksistens.⁸

¹ Guhl og Davey. «A Safe Space to Hate», 5.

² Berger, «The Turner Legacy», 6.

³ Thompson, «Inside Atomwaffen».

⁴ Johnson og Feldman, «Siege Culture After Siege», 5.

⁵ Southern Poverty Law Center, «Louis Beam».

⁶ Southern Poverty Law Center, «Age of the Wolf», 12.

⁷ Schuurman et al., «End of the Lone Wolf», 773.

⁸ Koehler, «German Right-Wing Terrorism», 51.

Antallet angrep utført av voldelige, høyreekstremistiske organisasjoner har sunket de siste årene. Men antallet angrep utført av soloterrorister har økt, og utgjør to tredjedeler av dødelige angrep mellom 2016 og 2019⁹.

Radicalisation Awareness Network (RAN) bruker definisjonen angitt av prosjektet for forebygging av soloterrorisme, som definerer soloterrorisme som:

«Trusler om eller bruk av vold av en enkeltperson (eller en liten celle), som ikke handler på vegne av personlige, materielle grunner, som har som mål å påvirke et bredere publikum, og som handler uten direkte støtte under planleggingen, forberedelsene og utførelsen av angrepet, hvis beslutning om å handle ikke er ledet av en gruppe eller andre enkeltpersoner (men kan være inspirert av andre)»¹⁰.

Denne definisjonen erkjenner at soloterrorister kan være tilknyttet andre, men undervurderer viktigheten av tilknytninger gjennom digitale miljøer. Flere forfattere har konstatert at nettsamfunn er sentrale for å konsumere ekstremistisk innhold og finne likesinnede^{11, 12} og at soloterrorister vanligvis radikaliseres i radikale miljøer både på og utenfor internett¹³.

1.2 Digitale miljøers rolle i soloterrorisme

Miljøer på nett som legger til rette for voldelig ekstremisme, for eksempel ved å muliggjøre sosialisering, rekruttering eller akselerert radikaliserings¹⁴, har blitt referert til som «virtuelle fellesskap» eller «radikale miljøer» – sosiale møtesteder hvor informasjon spres og innblanding oppfordres^{15, 16}. Soloterrorister bruker også virtuelle fellesskap til å dele deres verdensbilde og tolkningsrammer¹⁷. Dette betyr at selv om høyre-radikale angrep utført av soloterrorister kan virke tilfeldige og uforutsigbare, kan granskning av disse miljøene skape muligheter for å oppdage og forhindre angrep¹⁸. På denne måten er høyreekstremistiske digitale fellesskap kritiske for å studere nåtidig høyreekstremistisk vold.

Digitale miljøer er hverken den eneste eller den viktigste faktoren i radikaliserings av soloterrorister. De produserer ei heller radikaliserings-effekter deterministisk. Brukere bør i stedet ansees som aktive deltagere som velger og omfavner innhold¹⁹, kritiserer hverandre og bidrar til eksisterende narrativer²⁰. Digitale møtesteder er også muligens attraktive for soloterrorister fordi deling av innhold relatert til angrep øker rekkevidden, og muligheten til å gjenoppleve angrep på nett gir en følelse av permanens²¹. Både skytteren i Christchurch og i Halle strømmet angrepene direkte, noe som garanterer at volden vil bli delt kontinuerlig på høyreekstremistiske fora, og gjør det mulig for flere tilhengere å «delta» i volden.

2. Digitale miljøer

Høyre-radikales tilstedeværelse på nett går tilbake til midten av 1980-tallet²² og har økt siden slutten av 2000-tallet²³. Siden da har høyreekstremistisk aktivisme gått over til internett i form av nettsteder, blogger, fora,

⁹ Ravndal et al., «RTV Trend Report 2019», 9.

¹⁰ Bakker og De Roy van Zuijdewijn, «Lone-Actor Terrorism», 9.

¹¹ Bouhana et al., «Lone-Actor Terrorism».

¹² Brown og Pearson, «Social Media, the Online Environment and Terrorism».

¹³ Schuurman et al., «End of the Lone Wolf», 773.

¹⁴ Smith og Talbot, «How to Make Enemies and Influence People», 100.

¹⁵ Bowman-Grieve, «A Psychological Perspective», 2.

¹⁶ Malthaner og Waldmann, «The Radical Milieu», 9.

¹⁷ Bouhana et al., «Lone-Actor Terrorism».

¹⁸ Schuurman et al., «End of the Lone Wolf», 774.

¹⁹ Archetti, «Terrorism, Communication and New Media», 50.

²⁰ Brown og Pearson, «Social Media, the Online Environment and Terrorism».

²¹ Brown og Pearson, «Social Media, the Online Environment and Terrorism».

²² Conway, «Determining the Role», 13.

²³ Winter, «Online Hate», 40.

bildefora og sosiale medier. Terskelen for aktivisme på nett er lav fordi deltagelse er billig og enkelt. Det er også færre følger ved digital aktivisme, da hatpropaganda kan produseres og sirkuleres raskt og anonymt.

En rapport fra 2019 avslører en kobling mellom hat og vold blant høyre-radikale på nett og fremhever at registrerte brukere av Stormfront (det første høyre-radikale nettstedet opprettet i 1995) drepte nesten 100 personer mellom 1999 og 2014, hvorav 77 ble drept av Anders Behring Breivik 22. juli 2011²⁴. Breivik brukte internett under alle stadier av den voldelige radikaliseringsprosessen, inkludert konsumering og sirkulering av propaganda samt for deler av forberedelsene til angrepet.

Breiviks manifest avslørte referanser til høyreekstremistiske subkulturer og islamofobiske nettsteder, som knytter høyreekstremistiske miljøer i Europa og USA sammen i en paranoid allianse mot Islam. Breivik var aktiv deltager i en rekke konvensjonelle og ekstremistiske internettfora, inkludert den anti-islamistiske bloggen kalt «Gates of Vienna», nettstedet jihadwatch.org, som drives av hvitt overherredømme-tilhengeren Robert Spencer, den norske siden Document.no og innleggene til den islam-kritiske bloggeren Peder Are Nøstvold, kjent som «Fjordman»²⁵.

Siden Breiviks selv-radikalisering på nett har nye digitale miljøer oppstått, som påvirker individuelle radikaliseringsprosesser²⁶. En voksende samling litteratur om politisk kommunikasjon fremhever viktigheten av plattformer på sosiale medier i spredningen av holdningene til høyreekstremister²⁷. Datakyndige ekstremister fra en ny generasjon født i den digitale tidsalder, bruker flere plattformer til å skape fellesskap og finne støtte på sosiale medier for å utføre voldshandlinger, inkludert terrorisme²⁸.

2.1 Plattformer på nett

I løpet av de siste årene har voldelig høyreekstremisme i økende grad vært karakterisert av unge menn som radikaliseres i transnasjonale digitale subkulturer,²⁹ og som utfører voldshandlinger alene. Følgende del skildrer de mest relevante nettstedene, sosiale mediene og direktestrømmingsteknologiene, både konvensjonelle og marginale, som har blitt brukt eller fortsatt brukes av høyreekstremister, inkludert soloterrorister.

Tabell 1: Relevante plattformer på sosiale medier

Sosiale medier
Facebook: Denne plattformen ble brukt av Christchurch-skytteren til å strøme angrepet direkte. Skytterne i Poway og Bærum prøvde på det samme.
YouTube: YouTube kan bidra til å normalisere og spre den høyreekstremistiske diskursen. Plattformens anbefalingsalgoritme kan gjøre at brukerne havner i et ekkokammer og går fra å konsumere og kommentere på mildere til mer ekstremt innhold på plattformen. Rapporten fra New Zealand Royal Commission of Inquiry om angrepet i Christchurch konstaterer at skytteren donerte midler til YouTube-kanalen til den kanadiske hvite nasjonalisten Stefan Molyneux. ³⁰ Bærum-skytteren hadde også brukt en god del tid på å se på videoer med innhold innen hvitt overherredømme og antisemittisme på YouTube.
Twitch: En plattform for direktesendinger som er populær blant gamere. Halle-terroristen strømmet angrepet direkte herfra.
Telegram: En skybasert tjeneste for direktemeldinger. Telegram har begrensede retningslinjer for innholdsmoderering og forbyr kun promotering av vold på offentlige kanaler og deling av ulovlig pornografisk materiale ³¹ . Dette gjorde tjenesten attraktiv for et løst nettverk av kanaler kjent som «Terrorgram», som distribuerer innhold som glorifiserer høyreekstremistiske soloterrorister ³² .
Gab: Et nettsamfunn kjent for en høyreekstremistisk brukerbase. Den høyreekstremistiske soloterroristen i Pittsburgh-skytingen i 2018, Robert Bowers, annonserte angrepet på Gab.

²⁴ Winter, «Online Hate», 55-56.

²⁵ Bjørkelo, «Ekstremisme og verdensvenne», 42.

²⁶ Palmer, «How Does Online Racism Spawn Mass Shooters».

³⁰ Veilleux-Lepage et al., «The Christchurch Attack Report», 2.

³¹ Guhl og Davey. «A Safe Space to Hate», 1.

³² Hope Not Hate, «The Terrorgram Network».

Tabell 2: Relevante bildefora

Bildefora
4chan: Et anonymt bildeforum som har vært en sentral kilde for internettkultur, memer og slang siden det ble opprettet ³³ . Det inneholder en rekke tråder som fokuserer på alle slags emner. 4chans diskusjonsforum kalt «Politically Incorrect» (eller /pol/) har sterke tilknytninger til voldelig, høyreekstremistisk ideologi og har blitt referert til av masseskyttere. Det er imidlertid viktig å konstatere at selv om rasistiske og antisemittiske synspunkt er utbredt på /pol/, inneholder det andre typer innhold også.
8chan / 8kun: Enda et anonymt bildeforum. Etter at visse typer innhold ble forbudt på 4chan i 2014, opplevde 8chan en tilstrømming av brukere, siden det presenterte seg som en mer ytringsfrihetsvennlig versjon. Soloterroristene i Christchurch, Poway og El Paso annonserte angrepene sine på 8chan. Etter angrepet i El Paso, ble siden lagt ned, men dukket opp igjen senere som 8kun.
Endchan: Enda et anonymt bildeforum, men mindre populært. Soloterroristen i Bærum annonserte angrepet sitt på dette forumet.
Meguca: Et anonymt bildeforum med fokus på anime. Siden ble lagt ned etter at Halle-skytteren lastet opp dokumentene sine til dette forumet.

Tabell 3: Høyre-radikale terrorister fra 2019 med kjent tilstedeværelse på nett

Sted	Dato	Terrorist ³⁴ og alder på angrepstidspunktet	Manifest publisert på	Direktestrøm
Christchurch i New Zealand	15. mars 2019	Brenton Tarrant (28)	8chan, /pol/	Facebook
Poway i USA	27. april 2019	John Earnest (19)	8chan, /pol/	Facebook (forsøkt)
El Paso i USA	3. august 2019	Patrick Crusius (21)	8chan, /pol/	
Bærum i Norge	10. august 2019	Philip Manshaus (21)	Endchan	Facebook (forsøkt)
Halle i Tyskland	9. oktober 2019	Stephan Balliet (27)	Meguca	Twitch

Disse høyre-radikale soloterroristene fra 2019 er fremhevet her fordi deler av den nettbaserte sosialiseringen deres ser ut til å ha foregått på «chan»-fora, hvor de også annonserte angrepene sine. Dessuten ser det ut til at alle angrepene som skjedde etter Christchurch-angrepet, ble inspirert av Christchurch-skytteren Brenton Tarrant i en viss utstrekning. Måten de samhandlet med forumene på, var ikke kortvarig eller overfladisk, men en tydelig omfavnelser av internettkulturen de vokste opp med.

Christchurch-skytteren la ofte ut på 8chan³⁵. En rapport av det norske politiet avslørte at Bærum-skytteren, Philip Manshaus, som påsto at han var direkte inspirert av Tarrant, ofte brukte 4chan og senere 8kun³⁶.

³⁰ Veilleux-Lepage et al., «The Christchurch Attack Report», 2.

³¹ Guhl og Davey. «A Safe Space to Hate», 1.

³² Hope Not Hate, «The Terrorgram Network».

³³ Hine et al., «Kek, Cucks, and God Emperor Trump», 3.

³⁴ Selv om vi er enige i at det er hensiktsmessig ikke å navngi terrorister offentlig for å nekte dem beryktelse, er denne artikkelen myntet på førstelinjearbeidere, ikke allmennheten. De bør ha tilgang til nødvendige verktøy for å identifisere vanlige narrativer innenfor (voldelige) høyreekstremistiske miljøer på nett, og terroristenes navn er den del av dette. Av den grunn vil de bli navngitt heretter.

³⁵ Munn, «Algorithmic hate».

³⁶ Klungtveit, «Terror-romaner, 8chan og norske nynazister».

Både Manshaus og El Paso-skytteren, Patrick Crusius, fortalte etterforskere at holdningene deres var et resultat av internett. Manshaus påsto at hans nynazistiske verdensbilde ble formet av ideer han tilegnet seg i nettsamfunn. For eksempel var «Breivik, Christchurch, holocaust, Alt-right, Tarrant, 8chan og incel» blant søkeordene brukt av Manshaus på nett.

2.2 Digitale miljøers unike kultur

Digitale miljøers internasjonale preg

Selv om de fleste av plattformene som er nevnt, har sitt opphav i USA, produseres og støttes de subkulturelle miljøene på plattformene av brukere over flere regioner og kontinenter. Digitale miljøer legger til rette for spredning av voldelige, høyreekstremistiske ideer og verdier utover landegrensene. Siden engelsk er hovedspråket i mange nettsamfunn, kan spredningen av voldelige, høyreekstremistiske ideologier overgå språkbarrierer.

Kombinasjonen av anonymitet og begrenset moderering har gjort Politically Incorrect-forumet (/pol/) på bildeforumet 4chan til et samlested for et internasjonalt fellesskap av høyreekstremistiske aktivister. 4chan ble opprettet i oktober 2003 av Christopher Poole, som den gang var en 15 år gammel skoleelev.³⁷ Siden starten har kombinasjonen av anonymitet og begrenset moderering gjort bildeforumet til et samlingspunkt for støtende humor, som ved flere anledninger har gått over til politisk aktivisme. Den desentraliserte, internasjonale «hacktivist»-gruppen kjent som Anonymous, oppsto på 4chan, og den har også vært en plattform for politiske ideologier, som den alternative høyresiden.³⁸ Målrettede netttrollkampanjer, publisering av personopplysninger («doxing») og «raids»³⁹ er kjent som kontrakulturelle strategier fra brukere på bildefora.

I dag har 4chan 69 fora dedikert til en rekke emner, fra japansk popkultur, anime og manga til videospill, musikk, litteratur, trening, politikk og sport. Noen av de viktigste aspektene ved 4chan er anonymitet (det er ingen identiteter knyttet til innlegg) og flyktighet (inaktive tråder slettes rutinemessig).⁴⁰ En av de mest populære begrensede forumene er /pol/. Det offisielle, angitte formålet med /pol/ er «diskutering av nyheter, verdenshendelser, politiske spørsmål og andre relaterte emner». Siden 2015 har 4chan i økende grad blitt assosiert med hvitt overherredømme, med /pol/ som hovedkilde.

Ifølge en analyse fra 2016 var USA landet med flest totale tråder opprettet i /pol/. De fem landene som opprettet flest tråder per innbygger, var New Zealand, Canada, Irland, Finland og Australia⁴¹. Flagget tilhørende landet til brukeren som la ut innlegget, er inkludert i hvert innlegg, basert på geografisk plassering av IP-adresse. Geografisk plassering og nasjonalitet kan imidlertid manipuleres av VPN-er, for eksempel, og er dermed ikke nødvendigvis pålitelig. Selv-identifisering gir dog en oversikt over nasjonalitetene til brukere av bildefora – også kalt «anons» (forkortelse av «anonymous» – anonyme). I følge 4chans egne statistikker er omtrent halvparten av brukerne (basert på selv-identifisering) basert i USA, etterfulgt av de engelskspråklige landene i Storbritannia, Canada og Australia. Selv om /pol/ hovedsakelig er et engelskspråklig bildeforum, er brukere fra mange ikke-engelskspråklige land (Frankrike, Tyskland, Brasil, Russland og flere skandinaviske og østeuropeiske land) også representert.⁴² Noen brukere legger ut under flagg som inneholder nasjonalsosialistiske symboler, eller det grønne og sorte banneret til oppdiktede Kekistan. Disse symbolene, som imiterer krigsflagget til tyske nasjonalsosialister, er fremtredende i høyreekstremistisk internettkultur og brukes til å provosere liberale utenforstående og markere tilhørighet til andre «anons».⁴³

Det internasjonale preget til digitale miljøer er relevant for soloterrorisme, noe som understrekes av det faktum at en australier som angrep to moskéer i New Zealand, inspirerte terrorister i USA, Norge, Tyskland

³⁷ Papasavva et al., «Raiders of the Lost Kek», 2.

³⁸ Papasavva et al., «Raiders of the Lost Kek», 3.

³⁹ «Nettrolling» betyr å publisere provoserende eller krenkende innhold for å opprøre deler av publikum. «Doxing» eller «doxxing» refererer til å avsløre personopplysninger offentlig, som potensielt kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for den personen. Et «raid» refererer til koordinerte gruppeangrep i sammenheng med bildefora.

⁴⁰ Papasavva et al., «Raiders of the Lost Kek», 1.

⁴¹ Hine et al., «Kek, Cucks, and God Emperor Trump», 3.

⁴² Thorleifsson, «From cyberfascism to Terrorism».

⁴³ Neiwert, «What the Kek».

og Singapore. Dessuten adresserte Halle-skytteren publikumet sitt på engelsk, både i manifestet og direktesendingen, til tross for at han var en tysker som angrep en synagoge i Tyskland. Dette tyder på at målet hans var å nå ut til et internasjonalt publikum.

Søket etter tilhørighet, fornøyelse og heroisk maskulinitet

Nettsamfunn fungerer som mer enn et sted for spredning av høyreekstremistisk propaganda. 4chan har for eksempel vært en sentral side for produksjon av internettkultur og politisk aktivisme siden oppstarten. Siden tiltrekker seg unge brukere fra hele verden, og den kan betraktes som en side for kontrakultur som forkaster det konvensjonelle samfunnet, som ansees som progressivt og politisk korrekt.

Forskning har vist at digitale miljøer kan fungere som et sted hvor man kan få en følelse av tilhørighet, fellesskap, underholdning og mening⁴⁴. For noen brukere kan et digitalt miljø tilby en slutt på isolasjon, eksistensiell smerte og problemer de opplever i den fysiske verdenen⁴⁵. Digitale miljøer kan være attraktive for noen høyreekstremistiske aktivister på grunn av spesifikke affektive opplevelser sidene tilbyr. På /pol/ for eksempel, er det å delta i cyberangrep «for moro skyld» og underholdning på andres bekostning et trekkplaster⁴⁶. Kombinert med nettaktiviteter som «shitposting» (å legge ut provoserende innhold for å avspore en samtale), er opplevelsen av transgressiv underholdning sentrale faktorer som driver brukere til å delta sosialt på nett.

Funn i nylig forskning på terrorisme og ideologi fremhever at høyreekstremister ofte er mindre interesserte i ideologiske spesifikasjoner enn i den bredere kulturen og dynamikken i miljøene de ønsker å være en del av⁴⁷. Dette betyr ikke at ideologi ikke spiller en rolle i høyreekstremistiske nettsamfunn, som demonstrert i påfølgende deler. Utover å uttrykke meninger om hvitt overherredømme og rasisme, er ideer og symboler i voldelige, høyreekstremistiske miljøer i stor grad kjønnspreget, og oppfatninger om krenket maskulinitet brukes av aktivister i oppfordringer om mobilisering av voldelige handlinger. En viktig del av den høyreekstremistiske diskursen er at hvitt, vestlig maskulinitet er truet⁴⁸ og at menn over hele verden er en del av en heroisk kamp for å gjenvinne den. Høyreekstremistisk diskurs karakteriseres av hypermaskuline idealer hvor det å gå fra memetisk krigføring til voldelig rasekrig i den virkelige verden glorifiseres som en måte å oppnå status og berømmelse på. Selv om høyreekstremistiske ideologier er viktige i det digitale miljøet, er de viktigste trekkplastrene for engasjement de spesifikke aktivitetene i den digitale subkulturen, som publisering av provoserende innhold og opprettelse av memer.⁴⁹

Promotering av vold gjennom memetisk ironi

Voldelig høyreekstremisme i nettsamfunn bruker memer og bilder for å dehumanisere minoriteter, spre konspiratorisk hat og glorifisere vold. Aktivister bruker ofte *memetisk ironi* til å spre ideer og maskere støtende og rasistisk materiale⁵⁰. Opprettelse av memer og memetisk ironi fungerer som en portvakt, som markerer en kollektiv tilhørighet for andre «*anons*» og avstand fra «*normies*», et nedsettende slangord for personer som ansees som konvensjonelle.

En overveldende del av meme-kulturen i høyreekstremistiske, digitale miljøer består av dehumaniserende og rasistiske bilder. Selv om det finnes rikelig med fascistmotiver, lånes det nye symboler fra digitale kulturer, spillkulturer og den alternative høyresiden samt populær, kulturell estetikk, som illustrerer hvordan opprettelse av memer innebærer å endre bilder for å produsere en mening og identitet⁵¹.

Memet av *Pepe the Frog*, en menneskelignende tegneseriefigur av en frosk, som har blitt brukt av tilhengere av hvitt overherredømme siden det amerikanske presidentvalget i 2016, brukes ofte sammen med symboler som forsterker synspunktene deres. Et annet meme som har blitt delt hyppig på 4chans /pol/-forum, er den antisemittiske *Happy Merchant Meme*, en nedsettende og stereotypisk illustrasjon som viser det som skal være en jødisk mann med sort skjegg, lang, bøyd nese, krokett rygg og skjeve tenner, som gnir seg i

⁴⁴ Phillips, «This is why we can't have nice things».

⁴⁵ Dematagoda, «Revenge of the Nerds», 13.

⁴⁶ Phillips, «This is why we can't have nice things».

⁴⁷ Khalil, Horgan og Zeuthen, «The Attitudes-Behaviors Corrective (ABC) Model», 2.

⁴⁸ Nagle, «Kill all Normies», 3.

⁴⁹ Nagle, «Kill all Normies», 2.

⁵⁰ Bogerts og Fielitz, «Do You Want Meme War?».

⁵¹ Knobel og Lankshear, «Online memes, affinities, and cultural production».

hendene^{52, 53}. Memet publiseres rutinemessig sammen med tekster som diskuterer hvordan jøder står bak samfunnsmessige problemer (se også delen «Dynamikken i konspiratoriske narrativer»). På høyreekstremistiske plattformer blir memet og annen visuell kultur stadig opprettet og kopiert av flere brukere og spiller en viktig rolle i politisk akkulturasjon.⁵⁴ Det å «trolle» utenforstående, delta i «shitposting» og pakke rasisme inn i flere lag av memetisk ironi danner en slags ramme for utforskende oppførsel. Den paradoksale rammen fasiliterer et psykologisk tankemønster hvori noen brukere anser aktivitetene som både sanne og usanne, seriøse og useriøse på samme tid.⁵⁵

«I did it 4 the lulz» er en vanlig forklaring på hvorfor man ler av dehumaniserende innhold rettet mot fargede personer, jøder, muslimer, LHBTQ-minoriteter, kvinner eller politiske motstandere betegnet som «raseforrædere». Når cyber-fascistisk vold promoteres gjennom memetisk ironi, kan det fremstille vold som mindre ekte og mindre virkningsfullt på ofrenes liv, samtidig som at terskelen for å delta og godta voldelig oppførsel er lavere⁵⁶.

Det er viktig å nevne at ikke alle digitale miljøer som er nevnt, er høyreekstremistiske per se. De har i stedet blitt til møtesteder for høyreekstremister, som benytter seg av mulighetene sidene tilbyr for å utveksle ideer, rekruttere og oppfordre til vold. På 4chans /pol/-bildeforum, for eksempel, har antallet rasistiske ytringer og ytringer som fremmer hvitt overherredømme, økt betraktelig de siste årene, med en 40 % økning i rasistisk innhold og 25 % økning i voldelig språk (inkludert nynazistisk propaganda) mellom 2015 og 2019^{57, 58}. Dessuten forsterker mangelen på motargumenter på bildefora ekkokammereffekten, som igjen forsterker de voldelige motivene til tilhengere av hvitt overherredømme. Dette bidrar til en normalisering av rasistisk og hatefullt innhold, og (for noen) øker dette villigheten til å begå voldelige handlinger⁵⁹.

Spillifiseringen og memifiseringen av terrorisme

Voldelige høyreekstremister benytter seg ofte av videospillkultur. Denne tydelige trenden blir kalt «spillifiseringen» av vold. Konseptet refererer til «bruken av elementer fra spilldesign i situasjoner som ikke har med spill å gjøre».⁶⁰ Christchurch-terroristen, som var en ivrig gamer, inkluderte flere referanser til videospill i manifestet sitt hvor han spøkte om dem: spillkarakteren i *Spyro the Dragon* «lærte meg om etnisk nasjonalisme» mens Fortnite (barnevennlig, nettbasert skytespill for flere spillere) «trente meg opp som en morder», hånte han, «og til å flosse ved likene av mine fiender» – «flossing» er en dansebevegelse som kan gjøres av Fortnite-karakterer.⁶¹

Etter terrorangrepene i Christchurch, florerte det av sympati for Tarrant i høyreekstremistiske, digitale miljøer, som /pol/, og brukere oppfordret andre til å begå vold. Terrorangrepene ble vurdert og fikk en poengsum, som i et videospill.

Selv nå blir Breivik og Tarrant hyllet som «Chads» (internett slang tilknyttet incel-fellesskapet som beskriver stereotypiske «alfahanner») med det høyeste antallet drepte («kill count»), den lengste forberedelsestiden og den beste utførelsen. Det å redusere ofre til tall og sirkulere spillifiserte memet av grusomhetene har blitt en nødvendig del av glorifiseringen av fascistisk vold på nett.

Manifestet til Halle-skytteren inneholder også spillifiserte elementer. Nederst på et av dokumentene har han inkludert en liste over prestasjoner, som ligner på de du ser i videospill, hvor han beskriver forskjellige mål, for eksempel å drepe ofrene sine med forskjellige typer våpen. Tonen i listen er humoristisk, som står i sterk kontrast til innholdet. Manifestet er rettet både mot hans inngruppe av høyreekstremistiske internettbrukere og deres memetiske ironi og utgruppen av «normies» og ofrene hans, som han prøver å sjokkere og skremme. Dessuten, da Balliet beskrev våpenbeholdningen i manifestet sitt, prøvde han å øke

⁵² Know Your Meme, «Happy Merchant».

⁵³ Bildet ble først opprettet av en tilhenger av hvitt overherredømme, som jobbet som tegneserieskaper, og har sirkulert i nynazistiske miljøer siden senest 2004, og det har blitt tatt i bruk i løpet av de siste årene av den alternative høyresiden innad bevegelsen for hvitt overherredømme.

⁵⁴ Macklin, «The Christchurch Attacks», 25.

⁵⁵ Thorleifsson, «From Cyberfascism to Terrorism.»

⁵⁶ Crawford et al., «Memetic Irony and the Promotion of Violence within Chan Cultures».

⁵⁷ Thompson, «The Measure of Hate».

⁵⁸ Arthur, «We Analyzed More Than 1 Million Comments».

⁵⁹ Crawford et al. «Memetic Irony».

⁶⁰ Schlegel, «The gamification of violent extremism», 4.

⁶¹ Macklin, «The Christchurch Attacks», 19.

engasjementet ved å lokke med et «hemmelig våpen» som kun ville vises frem under direktesendingen. En slik spillifisert metode ligner på en vanlig markedsføringstaktikk.

I månedene etter Christchurch-angrepet ble hundrevis av forskjellige memer som hyllet Tarrant, raskt opprettet og sirkulert av brukere på /pol/. Etterhvert ble de spredt til andre deler av internett, som det løst tilknyttede nettverket av Telegram-kanaler kjent som «Terrorgram»⁶², eller spillplattformer som Steam eller Discord. Noen memer ble utviklet fra den allerede kjente «chan»-kulturen og mye brukte meme-maler, som Wojak Feels guy, Pepe the Frog eller «chad»-memet⁶³. Disse memene ble kombinert med symboler assosiert med det tredje riket og koder brukt av tilhengere av hvitt overherredømme, som «blod og jord» og «1488» (14 representerer de såkalte «fjorten ord», et slagord blant tilhengere av hvitt overherredømme som sier: «Vi må sikre eksistensen til folket vårt og en fremtid for hvite barn». 88 representerer «Heil Hitler» fordi «H» er den åttende bokstaven i alfabetet).

Tarrant blir ofte hyllet som en «helgen», som i dag er en vanlig betegnelse brukt til å høyakte handlingene til høyreradikale terrorister⁶⁴. Også etter El Paso-angrepet 4. august 2019, da 21 år gamle Patrick Crusius drepte 23 personer og skadet ytterligere 23, oppsto en lignende «helgenifisering» av terroristen. Brukere fra forskjellige kontinenter la ut følgende: «Saint Brenton Tarrant, Saint Patrick Crusius, Blessed John Earnest». Dette er en indikasjon på hvordan «anons» ikke oppfatter angrepet som en enkelt, isolert hendelse, men som en rekke voldelige handlinger forbundet med hverandre.

2.3 Konspirasjonsnarrativer i høyreekstremistiske nettsamfunn

Ekte konspirasjoner eksisterer, så det å anta at en gitt konspirasjon eksisterer, er ikke nødvendigvis betenkelig. Mange av konspirasjonsnarrativene på nett, spesielt de som er populære i voldelige, høyreekstremistiske miljøer, prøver dog ikke å forklare aspekter av virkeligheten, men heller å tilpasse virkeligheten til eget verdensbilde. Motbevis avvises. Siden disse narrativene ikke oppfyller standarden i vitenskapelige teorier, velger noen akademikere å unngå begrepet «konspirasjonsteorier» til fordel for «konspirasjonsmyter», «konspirasjonsideologier» og «konspirasjonsnarrativer»⁶⁵. Begrepet «konspirasjonsnarrativer» er det som vil brukes her.

Konspirasjonsnarrativer hevder ofte at hendelser og kriser i samfunnet skjer med forsett. Av denne grunn bør de antatte konspiratørene delvis holdes skjult, men være tydelig identifiserbare. Derfor beskrives ofte gruppen konspiratører med ubestemmelige begreper⁶⁶. Dessuten tolker konspirasjonsnarrativer alle hendelser i verden som en dualistisk kamp mellom det gode og det onde. Denne kampen antas å være av apokalyptiske proporsjoner. Siden tiden stadig renner ut og seieren over det onde alltid er nært forestående, har tilhengere av konspirasjonsnarrativer en følelse av at ting haster. Forestillingen om at egen inngruppe er truet kan deretter føre til at tilhengere av slike narrativer tyr til drastiske grep, inkludert vold mot den identifiserte gruppen konspiratører og tilknyttede personer.

Breivik, for eksempel, var motivert av «Eurabia»-konspirasjonsnarrativet, en forestilling om at muslimer er i ferd med å ta over Europa og at denne planen støttes av «interne forrædere»⁶⁷. Soloterroristangrepene i 2019 var også påvirket av konspirasjonsnarrativer (se delen *Konspirasjonsnarrativene «den store utskiftningen» og «hvitt folkemord»* nedenfor). I tillegg har den konspiratoriske ideen om at onde satanister kontrollerer en påstått dyp stat ført til at internettkultur har eskalert til vold ved flere anledninger. Medlemmer av konspirasjonsbevegelsen QAnon, som oppsto på 4chan, deltok i stormingen av den amerikanske kongressen i 2021, som var et angrep uten like på demokratiet i USA.

I tillegg er en betydelig del av konspirasjonsnarrativer dominert av den antisemittiske forestillingen om en jødisk konspirasjon om å ta over verden. Den hevder at en mektig jødisk lobby korrupperer land og truer hvite personers eksistens. Ikke alle konspirasjonsnarrativer er nødvendigvis antisemittiske, men det er en

⁶² Hope Not Hate, «The Terrorgram Network».

⁶³ Begrepet «chad» brukes ofte i incel-miljøer til å beskrive menn som kvinner finner attraktive. En versjon av et «chad»-meme fremstiller en stereotypisk maskulin tegneseriekarakter som ofte brukes til å symbolisere «riktige» valg.

⁶⁴ Ben Am og Weimann, «Fabricated Martyrs».

⁶⁵ Lamberty, «Zwischen Theorien und Mythen».

⁶⁶ Byford, «Conspiracy Theories», 72.

⁶⁷ Bangstad, «Islamophobia».

tradisjon som går tilbake til middelalderen, at jøder stemples som syndebukker og får skylden for hendelser i verden som er vanskelige å forklare⁶⁸.

Høyreekstremistiske aktivister som radikaliseres på nett, hevder ofte at de har tatt «den røde pillen». Dette kommer fra filmen *The Matrix*, hvor helten får valget om å ta en rød pille for å se virkeligheten for det den faktisk er. Høyreekstremister bruker begrepet for å beskrive en politisk oppvåkning hvor man avviser vitenskapelig kunnskap og demokratiske prosesser til fordel for et verdensbilde som taler for hvitt overherredømme. Den apokalyptiske diagnosen som er fremtredende i /pol/-forumet, omfattes av to konspirasjonsnarrativer som dominerer ideologien til tilhengere av hvitt overherredømme over hele verden. Dette refererer til narrativene «den store utskiftningen» og «hvitt folkemord». Disse tilknyttede konspirasjonsnarrativene hevder at hvite personer systematisk blir erstattet av ikke-hvite personer⁶⁹.

Antisemittisme er «hoveddrammen» på /pol/ og er den mest utbredte diskrimineringstypen på nett. Et sentralt konspirasjonsnarrativ på /pol/ er basert på ideen om at en regjeringsmakt okkupert av sionister eksisterer. Et annet hevder at jøder bruker muslimer og ikke-hvite minoriteter som menneskelige våpen for å ødelegge den hvite rasen, som en del av planen om å oppnå verdensherredømme. Gammelt antisemittisk hat mot jøder som illojale figurer som ønsker å ødelegge vestlig sivilisasjon ved å importere farlige muslimer, kombineres med «islamofobi».

En studie av den visuelle kulturen på /pol/⁷⁰ viser at det visuelle innholdet reflekterer oppfatningen om et utrydningstruet samfunn som kun kan gjenoppstå gjennom akutte, voldelige handlinger. Radikaliserede «anons» presenterer seg selv som heroiske menn som er villige til å kjempe mot «den store utskiftningen». Dette narrative er ofte nær forbundet med misogyni, som spiller en sentral, mobiliserende rolle i den rasistiske subkulturen. Likeledes benytter brukere seg av memer og retorikk fra incel- og mannosfære-subkulturer til å promotere menns seksuelle rettigheter og en visjon om en hierarkisk, patriarkalsk verden der hvite menn er på toppen⁷¹. I incel-ideologi får kvinner skylden for synkende fødselsrater, siden de avviser tradisjonelle kjønnsroller og angivelig omfavner konvensjonell feminisme. Christchurch-skytteren startet manifestet sitt ved å fremheve at det kan reduseres til fødselsrater blant hvite og ikke-hvite. Den dominante «feministiske kulturen» får også skylden for at hvite menn føler seg kraftløse, undertrykt og at de har mistet sin manndomskraft.⁷² Ideologien om hvite menns overherredømme, som promoterer gjennom disse narrativene, underbygger og forsterker fantasien om at den vestlige verden alltid har vært og må forbli et hvitt geografisk område.

Brukere oppfordrer andre til å ta «handlingspillen» – å gå fra memetisk krigføring på en digital medieslagmark til å utføre voldshandlinger i virkeligheten. Selv om terrorangrep i stor skala hylles, oppfordres det også til vold i liten skala. I dataene som er samlet inn, oppfordres brukere til å bruke hatprat, banke opp minoriteter eller kaste bensinbomber på religiøse bygninger eller asylmottak. Å utføre vold og terrorisme for å fremme de hvites overherredømme kan føre til økt status, berømmelse og «infami» for brukerne.

Den høyreekstremistiske versjonen av akselerasjonisme går enda lenger. Den hevder at det gjeldende systemet er ubotelig korrumpert og at det må ødelegges, slik at en ny orden (med hvitt overherredømme) kan reise seg av asken⁷³. I høyreekstremistiske, digitale miljøer blir memer om terrorister ofte kombinert med oppfordringer om å akselerere kaos og ødelegge det gjeldende systemet. Tarrant henviste tydelig til akselerasjonisme i manifestet sitt, og han var overbevist om at angrepet hans ville forverre diskusjonen om våpenrettigheter og utløse en større konflikt. Samtidig har en våpenpositiv bevegelse i USA som mål å fremskynde en ny borgerkrig og/eller rasekrig. Den såkalte Boogaloo-bevegelsen er løst organisert og heterogen, med grupper av alt fra nynazister og tilhengere av hvitt overherredømme til tilsynelatende antirasistiske grupper⁷⁴. Bevegelsen oppsto på 4chans våpendiskusjonsforum, /k/, og knyttes til flere voldelige angrep i USA, i tillegg til planen om å kidnappe den amerikanske guvernøren i Michigan, Gretchen Whitmer.⁷⁵

⁶⁸ Rathje, «Money Rules the World», 55.

⁶⁹ Narrative i «den store utskiftningen» ble popularisert av den franske forfatteren Renaud Camus i boken *Le Grand Remplacement* fra 2012, og siden da har det blitt en del av diskursen blant høyreekstremister i Europa og USA.

⁷⁰ Thorleifsson, «From cyberfascism to Terrorism».

⁷¹ Ging, «Alphas, Betas, and Incels».

⁷² DiBranco, «Mobilizing Misogony».

⁷³ Anti-Defamation League, «White Supremacists Embrace 'Accelerationism'».

⁷⁴ Newhouse et al., «The Boogaloo Movement».

⁷⁵ Thomas, «Boogaloo Bois».

3. Soloterroristers utbytte og handlinger

3.1 Valg av ofre

Hovedmålene til voldelige høyreekstremister inkluderer: Jøder, som oppfattes som å undergrave hvite nasjoner ved å fremme flerkulturalisme, liberalisme eller åpne grenser. Muslimer, særlig i sammenheng med konspirasjonsnarrativet om en såkalt «islamisering» av Europa. Interne fiender – landsmenn som bidrar til migrasjon, feminisme eller globalisme⁷⁶. Tarrant og Manshaus, for eksempel, hadde muslimer som mål. Én dag før den muslimske feiringen id al-adha 18. august 2019, skjøt og drepte Philip Manshaus stesøsteren (som var adoptert fra Kina) før han kjørte til moskéen Al-Noor Islamic Centre i Bærum i Norge. Han hadde som mål å drepe «så mange muslimer som mulig». To eldre menn fra moskéen klarte å overmanne Manshaus.

John Earnest satte også fyr på en moské én måned før angrepet på synagogen i Poway i California. Stephan Balliat angrep en synagoge på jom kippur, som er den helligste dagen i jødedommen. Deretter kjørte han til en kebabkiosk for å angripe muslimer. Han skrev i dokumentene sine at han først planla å angripe en moské eller et Antifa-senter, men han gikk bort fra denne planen fordi han så på jøder som roten til alt ondt.

Det er tydelig at overlappende fiendtlige innstillinger mot jøder, muslimer og innvandring (som er en viktig del av høyreekstremistiske subkulturer på nett, og som reflekteres i konspirasjonsnarrativet i «den store utskiftningen») påvirket valget av mål for soloterroristene i 2019.

3.2 Lekkasje

Når vi ser på flere tilfeller av soloterrorister, viser forskning at det er vanlig å lekke informasjon før angrep. Moren til El Paso-skytteren kontaktet den lokale politiavdelingen fordi hun var bekymret for at sønnen hennes eide et automatgevær.⁷⁷ En venn av Bærum-skytteren kontaktet Politiets sikkerhetstjeneste (PST) ett år før angrepet og uttrykte bekymring over de ekstremistiske holdningene hans. Den 17 år gamle stesøsteren, Johanne Zhangija Ihle-Hansen, som ble drept av Manshaus på grunn av sin asiatiske bakgrunn, uttrykte også bekymring over Manshaus' rasistiske holdninger til hennes kjæreste. Stemoren til Manshaus var også veldig bekymret over de ekstremistiske holdningene hans, siden han hadde avisutklipp av terrorister i USA bak det norske flagget på soveromsveggen. Samme dagen som Manshaus drepte stesøsteren, hadde stemoren bestemt seg for å kontakte politiet.⁷⁸ I tillegg annonserte alle de høyreekstremistiske soloterroristene, som lot seg inspirere av Tarrant, angrepene i manifeste og innlegg på internett (se 2.1 Plattformer på nett) hvor de forklarte de rasistiske og/eller antisemittiske verdensbildene sine.

3.3 Manifeste

Rett før det dødelige angrepet på muslimer i Christchurch i New Zealand publiserte Tarrant et manifest på 74 sider og 16 500 ord på 8chan. Manifestet kalte han «The Great Replacement» (den store utskiftningen) som en hentydning til konspirasjonsnarrativet sammenfattet av Renaud Camus i boken *Le Grand Remplacement*.⁷⁹ Tarrant mente at masse mord var nødvendig for å forsvare Europa mot et pågående «kulturelt og etnisk folkemord» forårsaket av flerkulturalisme og masseinnvandring. I innlegget oppfordret han menn til å bidra ved å spre budskapet hans, lage memer og bruke «shitposting» som vanlig.⁸⁰

Tarrants manifest inkluderte flere referanser til «shitposting» og villedende informasjon, som har som hensikt å sjokkere eller forvirre utenforstående, og underholde og inspirere andre «anons». Ved å inkludere referanser til personer som PewDiePie og Candace Owens, hadde Tarrant til hensikt å «trolle» etablerte medier og deknningen deres av grusomhetene og holde seg relevant i nyhetsbildet etter angrepet.

⁷⁶ Michael, «Right-Wing Terrorism».

⁷⁷ Radicalisation Awareness Network, «Lone Actors, Police and P/CVE», 3.

⁷⁸ Stoksvik, «Manshaus' stemor var urolig».

⁷⁹ Farinelli, «Conspiracy Theories», 11.

⁸⁰ Evans, «Shitposting».

Tarrant forente digital subkultur og spillsubkultur og propaganda som taler for hvitt overherredømme og terrorhandlinger. Han oppfordret leserne av manifestet og de som så på direktesendingen av grusomhetene, til å gjøre ham om til et meme, slik at han kunne spre sin propaganda og inspirere til ytterligere handlinger. Få timer etter angrepet hyllet brukere på bildefora grusomhetene som en heroisk innsats og oppfordret til ytterligere vold.

Memifiseringen og spillifiseringen av terrorisme og vold på høyreekstremistiske plattformer i kjølvannet av Christchurch-massakren, fungerte som inspirasjon og en retningslinje for andre «anons», som imiterte volden utført i New Zealand og populariserte den på internett.

Manshaus delte et innlegg på Endchan samme dagen som terrorangrepet, av et meme hvor han setter seg selv i kontekst med tidligere angrep. Manshaus hyllet Tarrant og så på seg selv som «utvalgt» som hans tredje disippel, etter John Earnest og Patrick Crusius, de to andre høyreekstremistiske soloterroristene som utførte angrep i 2019, og som også hevdet at de ble inspirert av Tarrant. Sammen med memet la han ut teksten: «Tiden min er omme, jeg har blitt utvalgt av Sankt Tarrant likevel ... vi kan ikke la dette fortsette, du må fremskynde rasekrigen i virkeligheten ... det har vært gøy».⁸¹ Manshaus forsøkte å imitere Christchurch-terroristen når det gjaldt ideologiske referanser (hvitt overherredømme), valg av mål (moskéen og stesøsteren som hadde asiatisk bakgrunn) og taktikk. I motsetning til Tarrant lagde ikke Manshaus et langt og detaljert manifest. Dette er muligens fordi han hadde hastverk med å begå voldelige handlinger.

3.4 Gjør-det-selv-aspektet ved høyreekstremistisk soloterrorisme

Gjør-det-selv-aspektet ved angrep utført av soloterrorister kan regnes som enda en måte for terroristene å oppnå status og oppmerksomhet på. De håper at de kanskje kan være den som oppfordrer andre til å utføre terrorhandlinger ved å hente inspirasjon fra tidligere angrep. Gjør-det-selv-aspektet er ment til å vise gjennomførbarheten og den lave terskelen (lave kostnader, lavt ferdighetsnivå) for høyreekstremistiske terrorangrep utført av soloterrorister.

For eksempel var et av Balliets hovedmål, ifølge ett av dokumentene han lastet opp, å bevise levedyktigheten til våpnene han selv hadde bygget. Våpenlageret hans besto av en rekke selvbygde våpen og eksplosiver. Noen av disse hadde komponenter som var laget av en 3D-skriver. Manifestet hans inkluderte detaljerte instruksjoner om hvordan man bygger slike våpen. Selv om han hadde med seg et mer pålitelig kommersielt våpen, holdt han seg bevisst til våpnene han hadde laget selv, siden han så på angrepet som en demonstrasjon for fremtidige høyreekstremistiske soloterrorister. Balliet erklærte tydelig at han hadde sympatisører som ikke har tilgang til fabrikkprodusert utstyr, i tankene. Med andre ord var gjør-det-selv-aspektet en tilsiktet taktikk som Balliet brukte for propagandaformål.

Håndbøker for bygging av våpen, slik som den skrevet av Halle-skytteren, har blitt lastet ned og lastet opp andre steder av andre voldelige høyreekstremister. Disse deles kontinuerlig og er tilgjengelige i digitale miljøer, som bildefora eller høyreekstremistiske Telegram-kanaler.

3.5 Direktestrømmer

Tarrant strømmet angrepet sitt direkte på Facebook for å nå ut til et stort publikum med budskapet sitt og påvirke politiske resultater. Dette var første gang et terrorangrep ble filmet via direktestrøm.⁸² Videoen spredde seg raskt, selv om den kun hadde 200 seere under massakren. Terrorister har alltid et publikum i tankene, og direktestrømmer både øker antallet seere og sikrer at voldshandlingene deles kontinuerlig på høyreradikale fora. Dette gjør at flere tilhengere kan «delta» i volden som et slags «interaktivt radikaliseringsverktøy».⁸³

De fem høyreekstremistiske terroristene nevnt i denne artikkelen, ønsket åpenbart å appellere til de digitale, subkulturelle miljøene de var en del av, samtidig som de prøvde å nå ut til et større publikum. Tarrant oppfordret seerne til å abonnere på PewDiePie under direktesendingen, en referanse til det da populære

⁸¹ Burke, «Norway mosque attack suspect».

⁸² Macklin, «The Christchurch Attacks», 20.

⁸³ Wong, «Germany Shooting Suspect».

internettmemet om en YouTube-kjendis. Likeledes introduserte Halle-skytteren seg som «anon», som refererte til bildeforakulturen, i begynnelsen av direktesendingen på Twitch.

Selv om soloterroristene mest sannsynlig valgte direktestrømmer for å oppnå infami, er de også bevisste på utførelsen. Tarrant, for eksempel, evaluerer egen prestasjon og prestasjonen til våpnene hans før videoen slutter.⁸⁴ Halle-skytteren syntes synd på seg selv gjentatte ganger under direktesendingen og kalte seg selv en taper når angrepet ikke gikk som planlagt. Han hevdet at man ikke kan forvente noe bedre fra en «NEET» (en som ikke har utdanning, jobb eller opplæring) og at han hadde bevist at improviserte våpen er ubrukelige, som betydde at han mislyktes med sitt personlige hovedmål.

Reaksjonene på angrepene utført av Manshaus og Balliet, var blandede i de subkulturelle miljøene. På den ene siden ble de latterliggjort av voldelige høyreekstremister på internett for å ha mislyktes i å drepe mange personer, i motsetning til den glorifiserte Tarrant. På den andre siden argumenterte sympatisører at angriperne, i likhet med Breivik, i det minste forsøkte å kjempe mot «den store utskiftningen».

4. Viktige utfordringer

- **Transnasjonale og kollektive nettverk.** Soloterrorister er en utfordring i forebyggingen og motarbeidingen av voldelig ekstremisme. Ekstremisme har gått over til internett, og nettsamfunn spiller en viktig rolle i radikaliseringsprosessen mot voldelig ekstremisme. Disse nettsamfunnene kan hisse opp personer over hele verden, og det er vanskelig å identifisere hvem disse personene kan være. Politisk akkulturasjon og radikalisering av såkalte soloterrorister er en kollektiv og stadig mer transnasjonal prosess. Konspirasjonsnarrativer som innebærer rasistiske bilder og oppfordringer til vold, produseres raskt og anonymt av brukere ubegrenset av landegrenser og kontinenter. Kritiske hendelser og globale kriser brukes som anledninger til å radikalisere, rekruttere og spre oppfordringer om å gå fra memetisk krigføring til å fremskynde polarisering og rasekrig aktivt i den fysiske verden.
- **Hastighet og størrelse.** Dagens samfunn er preget av hyperkonnektivitet, som betyr at overvåking av trender og utviklinger i høyreekstremistiske fellesskap og brukerne av disse, er viktig. Men det kan også være utfordrende da nye plattformer, teknologiske fremskritt og subkulturelle kommunikasjonsformer oppstår i stor skala og raskt tempo. Den enorme størrelsen på den digitale verden av memer, bilder og tekster utgjør en utfordring for forebyggingen og motarbeidingen av voldelig ekstremisme og terrorangrep. På grunn av hvor raskt innhold opprettes og mengden med informasjon, krever kontinuerlig overvåking i sanntid både mye ressurser og tid.
- **Memetisk internettkultur.** Memer er essensielle for sosial deltagelse og politisk akkulturasjon i nettsamfunn – dette er også gjeldende for (voldelige) høyreekstremistiske, digitale subkulturer. Voldelige høyreekstremister unngår forsøk på moderering ved å endre begreper eller symboler konstant, slik at de tilpasses retningslinjer for sensur. Dette betyr at konvensjonelle modereringsstrategier er ineffektive.⁸⁵
- **Motargumenter.** Forebygging og motarbeiding av voldelig ekstremisme har ofte vært avhengig av motargumenter eller alternative narrativer, spesielt for å forhindre radikalisering, i stedet for «avradikalisering». Men bevis tyder på at det er mer sannsynlig at motargumenter heller forhindrer hatprat enn voldelig ekstremisme.⁸⁶ I tillegg er lukkede fora på nett, som Telegram, vanskeligere å infiltrere enn konvensjonelle plattformer, som Facebook og Twitter.⁸⁷ Studier har vist at de som er aktive på nettsamfunn for voldelige høyreekstremister, er mindre tilbøyelige til å engasjere seg med motargumenter enn jihadistene.⁸⁸ Dessuten er et tekstbasert narrativ et utilstrekkelig verktøy i forebygging og motarbeiding av voldelig ekstremisme i bildefora, som 4chan/pol/, siden innleggsaktivitet og transgressiv visuell kultur er viktigere enn ideologiske spesifikasjoner.

⁸⁴ Office of Film and Literature Classification Video Game Rating System, «Notice of Decision», 2.

⁸⁵ Liang og Cross, «White Crusade», 2.

⁸⁶ Ganesh, «Evaluating the promise of formal counter-narratives», 89.

⁸⁷ Ganesh, *ibid.*

⁸⁸ Davey, Birdwell og Skellett, «Counter-Conversations», 7.

- **Deling av data og informasjon.** Det transnasjonale preget til nettsamfunn utgjør også en utfordring for nasjonale myndigheter og sikkerhetsorganer. Brukere fra forskjellige regioner og land produserer kulturelle skrifter og subkulturelle trender som inspirerer til vold andre steder. Den raske, transnasjonale utvekslingen av ideer og praksis av brukere i høyreekstremistiske nettsamfunn, krever følgelig overvåking på nett og transnasjonalt samarbeid. Data og informasjon som deles over landegrensener og mellom land og teknologiselskaper, utgjør dog en utfordring når det gjelder beskyttelse av personvern.
- **Tillitsbygging.** Selv om det å dekonstruere og fjerne voldelig, høyreekstremistisk propaganda kan være utfordrende, er det like vanskelig å oppdage planlagte, voldelige angrep tidlig. Det er fastslått at majoriteten av soloterrorister lekket informasjon til venner, familie, kolleger, fysiske fellesskap eller på nettsamfunn. Å bygge tillit mellom politiet og fellesskapene krever en forsiktig tilnærming som tar tid og innsats, og kan ikke fremtvinges.⁸⁹

5. Anbefalinger

Basert på innsikt fra forskning, diskusjoner fra RAN-møter og vår egen overvåking og analysering av høyreekstremistiske nettsamfunn og adferden til voldelige høyreekstremister, er det tydelig at en bedre praksis, mer effektive retningslinjer og videre vitenskapelig forskning er nødvendig for å forstå og sabotere måten voldelige høyreekstremister utnytter økosystemet på internett på. Den følgende delen presenterer anbefalinger for arbeidere og makthavere for forebygging og motarbeiding av voldelig ekstremisme i voldelige, høyreekstremistiske miljøer på nett samt tips for videre forskning.

Anbefalt praksis

1. **Nettsamfunn må oppfattes som en utvidelse av samfunnet.** Aktiviteter på nett og den visuelle kulturen i voldelig høyreekstremisme – fra opprettelse av memer til transgressiv «shitposting» – må betraktes som fellesskapsbygging og ikke som statiske tekster.⁹⁰ For å få en forståelse av høyreekstremistiske, subkulturelle praksiser, trender og narrativer i rask endring, er konstant og kontinuerlig overvåking av voldelige, høyreekstremistiske miljøer av førstelinjearbeidere og sikkerhetsorganer – fra politimyndigheter, etterretningsarbeidere, forskere og organisasjoner – essensielt. Førstelinjearbeidere bør få hjelp til å oppdage skjulte, kodede eller nyanserte meldinger i ironiske og memetiske innlegg i disse nettmiljøene. Det er viktig at kunnskap om høyreekstremistiske økosystemer som er raskt økende på internett, når frem til relevante aktører. I tillegg kan en forbedring av førstelinjearbeidernes digitale kyndighet øke sjansene for å oppdage lekkasjer fra potensielle, voldelige, høyreekstremistiske soloterrorister.
2. **Politimyndigheter må ta trusler på internett seriøst.** Spillifiseringen av vold og terror og oppfordringer til vold, som promotes gjennom memer og nettrøllkampanjer, må tas på alvor. Personer som er påvirket, må få nødvendig hjelp og beskyttelse, og politimyndigheter bør ha retningslinjer om hvordan man håndterer slike tilfeller.
3. **Mer fokus på unge menn og rollen til maskulinitet i høyreekstremistiske miljøer.** /pol/-bildeforumene som har blitt brukt av mannlige, hvite terrorister, er basert på ideen om krenket maskulinitet og behovet for en heroisk kamp for de hvites overherredømme. Kjønnete stereotyper og forestillinger om heroisk maskulinitet og berømmelse oppnådd gjennom vold, brukes for å appellere til menn og unge menn. Forebygging og motarbeiding av voldelig ekstremisme i dette spesifikke digitale miljøet bør fokusere på ungdom/unge voksne og utføres av arbeidere som er kjent med de digitale subkulturene og måten de kommuniserer på.
4. **Anbefalinger for media: Unngå «heroisk» status for terrorister.** Voldelige høyreekstremister etterstreber bred dekning i media for å skape frykt, spre ideologi og bruke memetisk ironi til å «trolle» utenforstående og inspirere innvidde. Medier bør unngå å reproducere propagandapakker og bilder

⁸⁹ Radicalisation Awareness Network, «Lone Actors, Police and P/CVE», 4.

⁹⁰ Knobel og Lankshear, «Online memes, affinities, and cultural production», 219.

utvalgt av terroristen. Dette inkluderer dekning av rettsaker hvor gjerningspersonene forsøker å kontrollere narrativet til egen fordel.

Anbefalinger for planlegging av retningslinjer

1. **Teknologiindustrien må fortsette innsatsen for å begrense voldelig, høyreekstremistisk propaganda.** Alle digitale plattformer, inkludert spillplattformer eller meldingstjenester med komponenter fra sosiale medier, må fjerne voldelig innhold fra plattformene kontinuerlig og fortsette å utvikle effektive verktøy for å sabotere voldelige høyreekstremister.
2. **Forbedre rettssikkerheten på internett.** Høyreekstremistisk propaganda bør også begrenses gjennom regulering på internett. Dette krever et samarbeid mellom myndigheter, teknologiselskaper og loven for å forhindre at nye teknologier misbrukes for å promotere hat og vold på internett. Men forsøk på å begrense voldelig høyreekstremistisk propaganda må ikke utnyttes for å begrense rettighetene og friheten til allmennheten.
3. **Skap bevissthet om høyreekstremistisk radikaliseringsprosesser og forbedre digital kyndighet.** Det er essensielt at kunnskap om netttaktiviteten til voldelige høyreekstremister og måtene de kommuniserer på, når ut til foreldre, omsorgspersoner og lærere. Slik skjerpet kunnskap kan øke sannsynligheten for at myndigheter informeres om tegn på informasjonslekkasje. Familiemedlemmer og venner spiller en viktig rolle i å oppdage og advare myndigheter om radikaliseringsprosesser. Det er derfor viktig at relevante aktører er kjent med de voldelige, høyreekstremistiske økosystemene på internett og tilknyttet subkulturell netttaktivitet.
4. **Forbedre demokratisk motstandsdyktighet.** Undervisning som promoterer standarder for ansvarlig oppførsel på internett, bør benyttes for å forbedre motstandsdyktigheten mot høyreekstremistiske konspirasjonsnarrativer og rasisme på nett. Kritisk tenkning er også en beskyttende faktor for å redusere påvirkningen av konspirasjonsnarrativer.⁹¹

Anbefalinger for forskning

1. **Kartlegging av underliggende pådrivere som bidrar til høyreekstremistisk radikaliseringsprosesser mot voldelig ekstremisme.** Vi trenger mer kunnskap om pådriverne av radikaliseringsprosesser, inkludert årsaker og risikofaktorer både på og utenfor internett. Terroristene som er fremhevet i denne rapporten, var mellom 19 og 28 år gamle. Selv om de utførte angrepene alene, hadde alle tilknytninger til høyreekstremistiske subkulturelle miljøer på nett. Vi trenger mer kunnskap om livserfaringene og omstendighetene til unge brukere i høyreekstremistiske digitale miljøer og hva som gjør noen av dem utsatt for rekruttering. Forskning bør også ta hensyn til hvordan sosial ekskludering og psykososiale faktorer påvirker unge mennesker som er utsatt for radikaliseringsprosesser.
2. **Mer forskning på kjønnete prosesser i rekruttering og propaganda i høyreekstremistiske miljøer.** Høyreekstremistiske digitale miljøer er i stor grad kjønnet, og menn og kvinner deltar på forskjellige måter. Et fokus på hvite menn bør ikke ignorere den medvirkende rollen kvinner spiller i disse miljøene. Selv om kvinner sjeldent utfører terrorangrep, er de involvert i sirkuleringen av propaganda og rekruttering. Det er viktig å få en bedre forståelse av forestillingene om kjønn, maskulinitet og femininitet og hvordan disse brukes i oppfordringer til terror.

⁹¹ Farinelli, «Conspiracy Theories», 17.

Videre lesing

1. Ganesh, B. og Bright, J. (2019). Extreme Digital Speech: Contexts, Responses and Solutions. VOX-Pol. https://www.voxpol.eu/download/vox-pol_publication/DCUJ770-VOX-Extreme-Digital-Speech.pdf
2. Johnson, B. og Feldman, M. (2021). Siege Culture After Siege: Anatomy of a Neo-Nazi Terrorist Doctrine. ICCT Research Paper. <https://icct.nl/app/uploads/2021/07/siege-culture-neo-nazi-terrorist-doctrine.pdf>
3. Schlegel, L. (2021). The Gamification of Violent Extremism & Lessons for P/CVE. RAN-artikkel. https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2021-03/ran_ad-hoc_pap_gamification_20210215_en.pdf
4. Veilleux-Lepage, Y., Daymon, C. og Amarasingam, A. (2020). The Christchurch Attack Report: Key Takeaways on Tarrant's Radicalization and Attack Planning. ICCT Perspective. https://icct.nl/app/uploads/2020/12/Christchurch-report-Dec-2020_Spelling-fixed.pdf

Om forfatterne:

Cathrine Thorleifsson er en forsker ved Senter for Ekstremismeforskning på Universitetet i Oslo. Hun har en doktorgrad i antropologi fra London School of Economics and Political Science. De faglige interesseområdene hennes ligger i antropologiske tilnærminger til studier av nasjonalisme og den populistiske, radikale, ekstreme høyresiden.

Joey Düker jobber for overvåkingsprosjektet *de:hate* ved Amadeu Antonio Foundation i Tyskland. Som en del av prosjektets undersøkelser, har han overvåket og analysert høyreekstremistiske fenomener og hatprat i miljøer på internett over flere år. The Amadeu Antonio Foundation jobber for å forsterke et demokratisk sivilsamfunn som fremmer pluralisme og menneskerettigheter, samtidig som de motarbeider høyreekstremisme, rasisme og antisemittisme.

Bibliografi

- Anti-Defamation League (ADL). 2019. White Supremacists Embrace "Accelerationism". <https://www.adl.org/blog/white-supremacists-embrace-accelerationism>
- Archetti, C. (2015). «Terrorism, Communication and New Media: Explaining Radicalization in the Digital Age». *Perspectives on Terrorism* 9 (1): 49–59. <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/401/html>
- Arthur, Rob. «We Analyzed More Than 1 Million Comments on 4chan. Hate Speech There Has Spiked by 40% Since 2015.» Vice, 2019. <https://www.vice.com/en/article/d3nbzy/we-analyzed-more-than-1-million-comments-on-4chan-hate-speech-there-has-spiked-by-40-since-2015>.
- Bakker, E. og de Roy van Zuijdewijn, J. (2015). Lone-Actor Terrorism: Definitional Workshop. Countering Lone-Actor Terrorism Series No. 2. Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI). https://rusi.org/sites/default/files/201512_clat_definitional_workshop.pdf
- Bangstad, S. (2014). *Anders Breivik and the rise of Islamophobia*. Storbritannia: Zed Books.
- Ben Am, A. og Weimann, G. «Fabricated Martyrs: The Warrior-Saint Icons of Far-Right Terrorism». *Perspectives on Terrorism*. 14, nr. 5 (2020): 130–147. <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2020/issue-5/benam-and-weimann.pdf>
- Berger, J.M. (2016). «The Turner Legacy: The Storied Origins and Enduring Impact of White Nationalism's Deadly Bible», The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague 7, nr. 8. <https://icct.nl/app/uploads/2016/09/ICCT-Berger-The-Turner-Legacy-September2016-2.pdf>
- Bjørkelo, K.A. 2012. Ekstremisme og verdensvene. K.H. Partapuoli (eds). Høyreekstremisme i Norge. (s. 42–46) – Rapport. Oslo: Antirasistisk Senter.
- Bogerts, L. og Fielitz, M. «'Do You Want Meme War?' Understanding the Visual Memes of the German Far Right» i *Post-Digital Cultures of the Far Right* edited av Maik Fielitz og Nick Thurston, 137–154. Bielefeld: transcript Verlag, 2018. <https://doi.org/10.14361/9783839446706-010>.
- Bouhana, N., Malthaner, S., Schuurman, B., Lindekilde, L., Thornton, A., Gill, P. (2019). Lone-Actor Terrorism: Radicalisation, Attack Planning and Execution. I *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*, ed. A. Silke (London, Routledge, 2018): 112–24.
- Bowman-Grieve, L. (2019). «A Psychological Perspective on Virtual Communities Supporting Terrorist & Extremist Ideologies as a Tool for Recruitment». *Security Informatics* 2 (9). <https://security-informatics.springeropen.com/articles/10.1186/2190-8532-2-9>
- Brown, K. E., og Pearson, E. (2019). «Social Media, the Online Environment and Terrorism». I *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*, ed. A. Silke (London, Routledge, 2018): 149-164.
- Burke, J. (2019). Norway mosque attack suspect 'inspired by Christchurch and El Paso shootings'. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/11/norway-mosque-attack-suspect-may-have-been-inspired-by-christchurch-and-el-paso-shootings>
- Byford, J., 2011. Conspiracy Theories: A Critical Introduction.
- Conway, M. (2016). «Determining the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six Suggestions for Progressing Research». *Studies in Conflict & Terrorism*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1057610X.2016.1157408>
- Crawford et al. (2020). Memetic Irony and the Promotion of Violence within Chan Cultures. *CREST-rapport*.
- Davey, J., Birdwell, J. og Skellett, R. *Counter-Conversations: A Model for Direct Engagement with Individuals Showing Signs of Radicalisation Online*. London: Institute for Strategic Dialogue, 2018. www.isdglobal.org/isd-publications/counterconversations-a-model-for-direct-engagement-with-individualsshowing-signs-of-radicalisation-online.

- Dematagoda, U (2017). «Revenge of the Nerds: Recidivist Masculinity, Identity Politics and the Online 'Culture Wars.'» *Journal of Extreme Anthropology* 1, nr. 3:139–148. <https://journals.uio.no/JEA/article/view/5359>
- DiBranco, A. (2017). Mobilizing Misogyny. *Political Research Associates*. <https://www.politicalresearch.org/2017/03/08/mobilizing-misogyny>
- Evans, R. (2019). Shitposting, Inspirational Terrorism, and the Christchurch Mosque Massacre. Bellingcat. <https://www.bellingcat.com/news/rest-of-world/2019/03/15/shitposting-inspirational-terrorism-and-the-christchurch-mosque-massacre/>
- Farinelli, Francesco. Conspiracy theories and right-wing extremism – Insights and recommendations for P/CVE. Radicalisation Awareness Network, 2021. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_conspiracy_theories_and_right-wing_2021_en.pdf
- Ganesh, B. (2019). Evaluating the promise of formal counter-narratives. I «Extreme digital speech: contexts, responses and solutions». *Vox Pol.*
- Ging, D. (2017). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*. Volum 22 (4): 638–657.
- Guhl, Jakob og Jacob Davey. *A Safe Space to Hate: White Supremacist Mobilisation on Telegram*. ISD Global, 2020. <https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2020/06/A-Safe-Space-to-Hate2.pdf>
- Hine, G. E., Onalapo, J., De Cristofaro, E., Kourtellis, N., Leontiadis, I., Samaras, R. Stringhini, G., Blackburn, J. (2017). Kek, Cucks, and God Emperor Trump: A Measurement Study of 4chan's Politically Incorrect Forum and Its Effects on the Web. I ICWSM.
- Hope Not Hate. (2020). Terrorgram Network: A Spiral Towards Bloodshed - State of Hate 2020. <https://www.hopenothate.org.uk/the-terrorgram-network-a-spiral-towards-bloodshed>
- Jacobs, L. og van Spanje, J. 2020. A Time-Series Analysis of Contextual-Level Effects on Hate Crime in The Netherlands. *Social Forces*. <https://academic.oup.com/sf/advance-article/doi/10.1093/sf/soaa102/5960129>
- Johnson, B. og Feldman, M. (2021). «Siege Culture After Siege: Anatomy of a Neo-Nazi Terrorist Doctrine», The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT). <https://icct.nl/app/uploads/2021/07/siege-culture-neo-nazi-terrorist-doctrine.pdf>
- Khalil, James, John Horgan og Martine Zeuthen. «The Attitudes-Behaviors Corrective (ABC) Model of Violent Extremism». *Terrorism and Political Violence* (2019): 1556–1836. DOI: 10.1080/09546553.2019.1699793
- Klungtveit, H. (2021). Terror-romaner, 8chan og norske nynazister: Dette vet politiet om Manshaus' aktivitet på nettet. (Terror-novels, 8chan and Norwegian neo-nazis: Dette vet politiet om Manshaus' aktivitet på nettet). *Filter Nyheter*. <https://filternyheter.no/terror-romaner-8-chan-og-norske-nynazister-dette-vet-politiet-om-manshaus-aktivitet-pa-nettet/>
- Knobel, M., og Lankshear, C. (2007) *Online memes, affinities, and cultural production*. I: Knobel, Michele, og Lankshear, Colin, (eds.) *A New Literacies Sampler*. Peter Lang, New York, s. 199–227.
- Know Your Meme. (2011). Happy Merchant. <https://knowyourmeme.com/memes/happy-merchant>
- Koehler, D. (2014). German Right-Wing Terrorism in Historical Perspective. A First Quantitative Overview of the 'Database on Terrorism in Germany (Right-Wing Extremism)' – DTGrwx' Project. *Perspectives on Terrorism* 8, nr. 5: 48–58. <http://www.jstor.org/stable/26297261>
- Koehler, D. (2019) *Violence and Terrorism from the Far-Right: Policy Options to Counter an Elusive Threat*. International Centre for Counter-Terrorism, www.jstor.org/stable/resrep19617.
- Lamberty, P. (2020). Zwischen Theorien und Mythen: Eine kurze begriffliche Einordnung. Bundeszentrale für politische Bildung. <https://www.bpb.de/izpb/318159/zwischen-theorien-und-mythen-eine-kurze-begriffliche-einordnung>

- Liang, Christina Schori og Matthew John Cross. *White Crusade: How to Prevent Right-Wing Extremists from Exploiting the Internet*. Geneva Centre for Security Policy, 2020. <https://dam.gcsp.ch/files/doc/white-crusade-how-to-prevent-right-wing-extremists-from-exploiting-the-internet>.
- Macklin, G. «The Christchurch Attacks: Livestream Terror in the Viral Video Age». *CTC Sentinel* 12, nr. 6 (2019). <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2019/07/CTC-SENTINEL-062019.pdf>
- Malthaner, S., Waldmann, P. (2014). «The Radical Milieu: Conceptualizing the Supportivesocial Environment of Terrorist Groups». *Studies in Conflict & Terrorism*. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1057610X.2014.962441>
- Michael, G. (2019). Kapittel 9. Right-Wing Terrorism. Fra *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*, A. Silke
- Munn, L. (2019). *Algorithmic Hate: Brenton Tarrant and The Dark Social Web*. Institute of Network Cultures. <https://networkcultures.org/blog/2019/03/19/luke-munn-algorithmic-hate-brenton-tarrant-and-the-dark-social-web/>
- Nacos, B. (2009). Revisiting the Contagion Hypothesis: Terrorism, News Coverage and Copycat attacks. *Perspectives on Terrorism*. Vol. 3.13.
- Nagle, Angela (2017). *Kill all Normies: online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right*. Winchester: Zero Books
- Neiwert, D. (2017) «What the Kek: Explaining the Alt-Right 'Deity' behind Their 'Meme Magic.'» Southern Poverty Law Center. <https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/05/08/what-kek-explaining-alt-right-deity-behind-their-meme-magic>
- Newhouse, A., Gunesh, N. (2020). The Boogaloo Movement Wants To Be Seen as Anti-Racist, But It Has a White Supremacist Fringe. Middlebury Institute of International Studies at Monterey. <https://www.middlebury.edu/institute/academics/centers-initiatives/ctec/ctec-publications/boogaloo-movement-wants-be-seen-anti-racist-it>
- Oboler, A. 2014. The Antisemitic Meme of the Jew. Online Hate Prevention Institute. https://www.researchgate.net/publication/271706818_The_Antisemitic_Meme_of_the_Jew
- Office of Film and Literature Classification Video Game Rating System. (2019). Notice of Decision Under Section 38(1): Christchurch Mosque Attack Livestream. <https://www.classificationoffice.govt.nz/assets/PDFs/Christchurch-Attack-Livestream-Classification-Decision.pdf>
- Palmer, J. (2019) «How Does Online Racism Spawn Mass Shooters?» *Foreign Policy* <https://foreignpolicy.com/2019/08/04/online-racism-4chan-8chan-shootings-elpaso-dayton-texas-ohio/>
- Papasavva, Antonis, Savvas Zannettou, Emiliano De Cristofaro, Gianluca Stringhini og Jeremy Blackburn. 2020. «Raiders of the Lost Kek: 3.5 Years of Augmented 4chan Posts From the Politically Incorrect Board.» I *Proceedings of the Fourteenth International AAAI Conference on Web and Social Media*, 885–894. Association for the Advancement of Artificial Intelligence. <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/7354/7208>.
- Phillips, W. (2015). *This Is Why We Can't Have Nice Things: Mapping the Relationship between Online Trolling and Mainstream Culture*. MIT Press.
- Radicalisation Awareness Network. Lone Actors, Police and P/CVE. Radicalisation Awareness Network, 2021. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-pol/docs/ran_pol_paper_lone_actors_29-30_09_2020_en.pdf
- Rathje, J. (2021). «Money Rules the World, but Who Rules the Money?» Antisemitism in post-Holocaust Conspiracy Ideologies. Volum 5 *Confronting Antisemitism in Modern Media, the Legal and Political Worlds*, redigert av Armin Lange, Kerstin Mayerhofer, Dina Porat og Lawrence H. Schiffman, Berlin, Boston: De Gruyter, 2021, s. 45–68. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110671964-005/html>

- Ravndal, J A., Lygren, S., Wibe Hagen, L. og Ravik Jupskås, A. (2019) RTV Trend Report 2019: Right-Wing Terrorism and Violence in Western Europe, 1990–2018. Center for Research on Extremism. Oslo: Universitetet i Oslo. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups/rtv-dataset/trend-report-2019.pdf>.
- Schlegel, L. (2021). *The gamification of violent extremism & lessons for P/CVE*. RAN-artikkel.
- Schuurman, B., Lindekilde, L., Malthaner, S., O'Connor, F., Gill, P. og Bouhana, N. (2018). End of the Lone Wolf: The Typology that Should Not Have Been. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(8), s.771–778. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1057610X.2017.1419554>
- Singer, P. og Brooking, E. (2018) *Like War: The Weaponization of Social Media*. New York: Eamon Dolan/Houghton Mifflin Harcourt.
- Smith, D, Talbot, S. (2019). «How to Make Enemies and Influence People: A Social Influence Model of Violent Extremism (SIM-VE)». *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism* 14 (2). <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/18335330.2019.1575973>
- Southern Poverty Law Center. n.d. Louis Beam. <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/individual/louis-beam>
- Southern Poverty Law Center. (2015). *Age of the Wolf: A Study of the Rise of Lone Wolf and Leaderless Resistance Terrorism*. Montgomery, Alabama: Southern Poverty Law Center. https://www.splcenter.org/sites/default/files/d6_legacy_files/downloads/publication/lone_wolf_special_report_0.pdf
- Stoksvik, M. (2020). *Manshaus' stemor var urolig – ville kontakte politiet – men så kom angrepet*. NRK. [Manshaus' stemor bestemte seg for å kontakte politiet samme dag som terrorangrepet – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet.](https://www.nrk.no/nyheter/oversikt-nyheter-fra-ulike-deler-av-landet)
- Thomas, E. (2021). *Boogaloo Bois: the birth of a 'movement', from memes to real-world violence*. The Strategist. <https://www.aspistrategist.org.au/boogaloo-bois-the-birth-of-a-movement-from-memes-to-real-world-violence/>
- Thompson, Andrew. «The Measure of Hate on 4Chan». *Rolling Stone*, 2018. <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/the-measure-of-hate-on-4chan-627922/>.
- Thompson, A., Winston, A. og Hanrahan, J. (2018). *Inside Atomwaffen As It Celebrates a Member for Allegedly Killing a Gay Jewish College Student*. ProPublica, 23. februar. <https://www.propublica.org/article/atomwaffen-division-inside-white-hate-group>
- Thorleifsson, C. (2021). *From Cyberfascism to Terrorism: on Chan Culture and the Production of Memetic Violence*. *Nations and Nationalism*. Kommende.
- Veilleux-Lepage, Y., Daymon, C. og Amarasingam, A. (2020). «The Christchurch Attack Report: Key Takeaways on Tarrant's Radicalization and Attack Planning», *The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT)*. https://icct.nl/app/uploads/2020/12/Christchurch-report-Dec-2020_Spelling-fixed.pdf
- Winter, A. (2019). «Online Hate: From the Far-Right to the 'Alt-Right' and from the Margins to the Mainstream.» In *Online Othering: Exploring Digital Violence and Discrimination on the Web*, redigert av Karen Lumsden og Emily Harmer. *Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity*: Palgrave Macmillan. https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-12633-9_2
- Wong, J.C. (2019). «Germany Shooting Suspect Livestreamed Attempted Attack on Synagogue.» *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/09/germany-shooting-synagogue-halle-livestreamed>

FINN INFORMASJON OM EU

På nett

Informasjon om den europeiske union på alle offisielle språk i EU er tilgjengelig på Europa-nettstedet på : https://europa.eu/european-union/index_en

EU-publikasjoner

Du kan laste ned eller bestille kostnadsfrie og prisede EU-publikasjoner fra: <https://op.europa.eu/en/publications>. Du kan få flere kopier av kostnadsfrie publikasjoner ved å kontakte Europe Direct eller ditt lokale informasjonssenter. (se https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU-lover og relaterte dokumenter

Du får tilgang til juridisk informasjon fra EU, inkludert alle EU-lover siden 1952 på alle offisielle språk, på EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

Åpne data fra EU

EU-portalen for åpne data (<http://data.europa.eu/euodp/en>) gir tilgang til datsett fra EU. Data kan lastes ned og gjenbrukes kostnadsfritt, både for kommersielle og ikke-kommersielle formål.

Radicalisation Awareness Network

RANI

Practitioners

Publications Office
of the European Union